

СПОМЕНИЦА

ИСТОРИЈСКОГ АРХИВА „СРЕМ“

18

СРЕМСКА МИТРОВИЦА
2019.

Радован Сремац, виши кустос
Музеј наивне уметности „Илијанум“, Шид
radovansremac@yahoo.com

О ПОРЕКЛУ ЈЕВРЕЈСКИХ ПОРОДИЦА У СРЕМУ

Сажетак: Изузетно значајни утицаји које је јеврејска заједница имала у Срему могу се донекле објаснити пореклом јеврејских породица. На основу сачуваних јеврејских матичних књига рођених, венчаних и умрлих за све рабинате на територији Срема (осим Винковаца) пописано је укупно 1338 породица од којих се тачно порекло могло утврдити за 720 односно у 54% случајева. Највећи део сремских Јевреја има „мађарско” порекло, мање од половине породица потиче из места са подручја данашње Србије и то првенствено Бачке, следи Хрватска са 9%, затим Словачка 7%, Румунија 3% и Чешка и Украјина са 2%.

Кључне речи: Срем, Јевреји, порекло породица, Илок, Вуковар, Сремска Митровица, Рума, Земун.

О историјату јеврејских заједница на простору Срема односно сремског надрабината, писано је релативно мало. У питању су углавном монографије локалног карактера. Основу сваког проучавања Јевреја на овом подручју представља дело академика Славка Гавриловића *Јевреји у Срему у XVIII и њервој љоловини XIX века* (Београд, 1989). Вредан сваког помена је и рад др Љиљане Добровшак *Židovi u Srijemu od doseljenja do Holokausta* (Вуковар, 2007).¹ Основни и у већини случајева једини извор података за порекло породица

¹ Више о јеврејским заједницама у Срему вид.: Т. Šalić, *Židovi u Vinkovcima i okolici*, Osijek 2002; Ј. Дражић *Јевреји у Митровици*, Сремска Митровица 2008; Б. Пауковић, *Румски Јевреји*, Рума 1996; Д. Фогел, *Јеврејска заједница у Земуну: хроника 1739–1945*, Земун 2002; R. Sremac, *Jevrejske porodice u Sremskomitrovačkom i Rumskom rabinatu*, Šid 2018; Р. Сремац – М. Клајн, *Јевреји у Шиду*, Шид 2014.

јесу јеврејске матичне књиге. Упркос великим разарањима и пљачкањима си-нагога и архива јеврејских општина, већина матичних књига (у даљем тексту: МК) на простору Сремског надрабината је сачувана. За Вуковар постоје све три врсте матица од 1850. године (Државни архив у Вуковару). МК рођених Илочког рабината заведене су 1852, умрлих 1855, а венчаних 1856. (Матични уред Илок). За Сремскомитровачки рабинат постоје МК али нису комплетне од 1869. до 1939. (Градска управа Сремска Митровица и Историјски архив „Срем“), док Румски рабинат има најслабије очуване МК и то све три врсте за период 1902–1934. (Општинска управа Рума). Слабо су очуване и МК из Земунског рабината: рођени од 1877. и венчани и умрли од 1898. (Јеврејска општина Земун).² Дакле, подаци о пореклу породица преузети су из матичних књига свих рабината на подручју Срема осим Винковаца.³

Кратак историјат Јевреја на подручју Срема до почетка XX века. Пре формирања Сремске жупаније у Срему се први Јевреји помињу у Шиду и Вуковару.⁴ Пошто се Шид налазио у подунавској Војној граници а Вуковар под коморском управом, у њима се није строго поштовала одлука Хрватског сабора о забрани насељавања Јевреја. Како би сакупила финансијска средства за ратовање, 1744. Угарска је за Јевреје увела порез „таксу толеранције“, а они Јевреји који су уплаћивали ову таксу нису могли бити протерани из Угарске краљевине.⁵ До појаве првих стално насељених Јевреја у Срему дошло је тек крајем XVIII века. Током друге половине XVIII века јеврејски трговци су били редовно присутни на вашарима у Сремској жупанији. У извештају жупаније из 1770. наводи се да Јевреји слободно тргују и да плаћају трговачку таксу, али да

² У исте матичне књиге али на посебне стране уписивани су и припадници ашкенаске и сефардске општине.

³ Имена и презимена су преписана у оригиналу. Подаци у матичним књигама су писани руком, често тешко читљивим рукописом, па су стога могуће грешке у транскрипцији. Због историјских дешавања европске државе су више пута мењале границе а поједина подручја и градови су и по неколико пута мењали како државну власт тако и националну и верску управу. То је за последицу имало често мењање имена градова и подручја, као и имена и презимена њихових становника, и то мора да се узме у обзир приликом истраживања појединих породица. Почевши од 1787, Јевреји су најчешће носили немачка презимена, док почетком и средином XIX века долази до њихове мађаризације. Тек поједине примере презимена можемо по облику препознати као „словенска“. Посебну групу чине сефардска презимена. Што се тиче имена градова и држава, наводили смо савремене називе градова и држава у данашњим границама.

⁴ С. Гавриловић, *Јевреји у Срему у XVIII и њрвој љоловини XIX века*, Београд 1989, 5; Лј. Dobrovšak, *Židovi u Vukovaru i okolici*, Zbornik radova Vukovar-hrvatska baština i perspektive razvoja, knj. 33, Zagreb–Vukovar 2007, 217.

⁵ С. Гавриловић, *нав. дело*, 2; Лј. Dobrovšak, *нав. дело*, 218.

немају право сталног насељавања. Цар Јосип II је започео са еманципацијом Јевреја дозволивши им да поред верских могу да похађају и световне школе. Врхунац ових акција био је његов „Патент о толеранцији“ из 1781–1783. г. којим се Јеврејима дозволило узимање земље у закуп, гарантовали им се слобода кретања и насељавања где год желе (осим у рударским крајевим) и слобода вероисповести. Међутим, остала је забрана поседовања некретнина. Период од краја XVIII до средине XIX века време је континуираних борби јеврејских породица за стално насељавање у Сремској жупанији. Већ током четрдесетих година XIX века Јевреји су у привреди Сремске жупаније заузимали завидно место, што је била последица новог закона и све већег броја јеврејских породица у Вуковару, Илоку, Руми и у остатку жупаније. Под притиском либералних кругова, Угарски сабор је 1840. укинуо нека ограничења за Јевреје: добили су право да се баве занатом али под условом да држе само јеврејске калфе и шегрте, допуштено им је насељавање у свим градовима осим у рударским местима, затим куповина земљишта и бављење свим трговачким пословима. Овај закон довео је до већег прилива јеврејских трговаца у сремске градове.⁶ Како се повећао броја Јевреја на неком простору, тако су они почели да оснивају вероисповедне општине у којима су организовали верски и друштвени живот.⁷ У почетку су јеврејске општине биле организоване углавном на верској основи, а од фебруара 1846. због нових закона у Угарској, Јевреји су се морали организовати као заједница са управним телом које су сачињавали врховни кнез и четири окружна делегата.⁸ Цар је 1846. укинуо таксу толеранције на целом подручју Угарске.⁹ Почетком 1860. за Јевреје у Монархији издане су три важне царске наредбе. Прва је омогућавала Јеврејима да могу бити сведоци при писању тестамената хришћана, друга је укинула стару забрану насељавања у рударским местима, док им је трећа омогућавала стицање свих врста некретнина. Поред тога, укинута је и забрана бављења неким пословима попут медицине, крчмарења, млинарења итд. Нова одредба дозвољавала је Јеврејима боравиште и стално насељавање у свим местима под условом да се држе општих прописа. Оваква ситуација је покренула нови талас досељавања Јевреја у Срем па се њихов број на подручју

⁶ С. Гавриловић, *нав. дело*, 33–34; Lj. Dobrovšak, *нав. дело*, 227–228.

⁷ До 1852. то нису биле вероисповедне општине у правом смислу него јеврејске задруге (*Judengemeinde*). Lj. Dobrovšak, *нав. дело*, 229.

⁸ Исто.

⁹ На конгресу изасланика јеврејских општина у Пешти 1846. угарским Јеврејима је дозвољено да се откупе од таксе толеранције у износу од 1.200.000 форинти (у року од 10 година). У откуп су биле укључене и јеврејске заједнице из славонских жупанија, па је сремска јеврејска заједница у откупу учествовала са износом од 719,35 форинти.

цивилне Хрватске и Славоније повећао за 66,62%, рачунајући ту и Срем који је у то време поновно припојен цивилној управи.¹⁰ Према попису из 1857, у Вуковару је било 403 Јевреја, Земуну 250, Илоку 226, Руми 141.¹¹ Од 1850-их година утемељују се општине са пратећим верским, школским и хуманитарним установама и уводе се матичне књиге. Како до Патента 1860. Јевреји нису могли поседовати некретнине нити су могли градити богомоље као јавне верске грађевине, постојали су молитвени простори унутар изнајмљене куће или су постојећи молитвени домови изгледали као кућа.¹²

Порекло породица у Вуковарском рабинату.¹³ У граду Вуковару (заједно Стари и Нови) убележено је укупно 310 јеврејских породица. Од тог броја, порекло пре досељења у Рабинат могло се утврдити за њих 197. Порекло јеврејских породица у граду Вуковару (држава, град порекла, презиме):

- Аустрија: **Kittsee**: Унгар/Ungar;
- Чешка: **Breznice**: Фирт/Fürth, **Fraüenberg**: Хулер/Huller, **Hyezdo**: Тушак/Tuschak, **Prag**: Шетелес/Schetteles, **Stražnice**: Феферман/Pfeffermann;
- Хрватска: **Брањина код Белог Манастира**: Шмалц/Schmalz, **Даљ**: Хан/Hahn, **Дарда**: Хирт/Hürth, **Хилер**: Хилер/Hiller, **Фајн**: Фајн/Fein, **Доњи Михољац**: Бојкнер/Beukner, **Филиповац код Пакраца**: Фишер/Fischer, **Грабовница код Чазме**: Полак/Pollak, **Илок**: Хирт/Hürth, **Копривница**: Шварц/Schwarz, **Кула**: Оберсон/Obersohn, **Ораховица**: Бројер/Breuer, **Осијек**: Перлес/Perles, **Лихтентал**: Лихтентал/Lichtental, **Ланг**: Ланг/Lang, **Пишкоревци код Ђакова**: Велиш/Wellisch, **Плетерница**: Бир/Bier, **Раб**: Сингер/Singer, **Валпово**: Фишер/Fischer, **Вараждин**: Штраус/Strauss, **Воћин код Слатине**: Шварц/Schwarz.
- Мађарска: **Васца**: Готлиб/Gottlieb, **Ваја**: Вајнбергер/Weinberger, **Подвинец**: Подвинец/Podvinetz, **Грос**: Грос/Gross, **Вонухад**: Вајс/Weiss, **Сингер**: Сингер/Singer, **Розенберг**: Розенберг/Rosenberg, **Ленер**: Ленер/Lehner, **Лустиг**: Лустиг/Lustig, **Клајн**: Клајн/Klein, **Кајзер**: Кајзер/Kaiser, **Барани**: Барани/Barany, **Баум**: Баум/Baum, **Браун**: Браун/Braun, **Фишхоф**: Фишхоф/Fischhof, **Фишл**: Фишл/Fischl, **Флам**: Флам/Flamm, **Фриш**: Фриш/Frisch, **Фукс**: Фукс/Fuchs, **Фурман**: Фурман/Fuhrman, **Голдман**: Голдман/Goldman, **Грин**: Грин/Grün, **Хан**: Хан/Hahn, **Ворјад**: Ланг/Lang, **Budapest**: Вернер/Werner, **Хофман**: Хофман/Hofman, **Браун**: Браун/Braun, **Dunaföldvár**: Фриш/Frisch, **Gyöngy**: Адлер/Adler, **Györköny**: Дојч/Deutsch, **Hidasnemeti**: Алтман/Altman, **Himeshaza**: Вакслер/Wachsler, **Бадер**: Бадер/Bader, **Högyesz**: Енгел/Engel, **Kaloča**: Мецгер/Metzger, **Keszthely**: Рајх/Reich, **Korogj**: Клајн/Klein, **Херман**: Херман/Herman, **Kunbaja**: Рот/Roth, **Lapancsa**: Баумхорн/Baumhorn, **Látrány**: Клајн/Klein, **Nagykanizsa**: Вајс/Weiss, **Magyaregregy**: Сингер/Singer, **Mindszentu**: Соп/Sohr, **Miskolc**: Валдер/Walder,

¹⁰ Lj. Dobrovšak, *нав. дело*, 236-237.

¹¹ Lj. Dobrovšak, *Broj Židova u Hrvatskoj prema popisu 1857. godine*, Historijski zbornik god. LXIII (2010), br. 1, 124.

¹² Lj. Dobrovšak, *Židovi i Nijemci u Srijemu do 1918. Identitet Srijema u prošlosti i sadašnjosti*, Nijemci 2012, 64.

¹³ Називи градова су остављени у оригиналу.

- Шварц/Schwarz, Гринберг/Grünberg, **Paks**: Херман/Herman, **Папа**: Голдшмид/Goldschmid, **Секче**: Боровиц/Borovitz, Браун/Braun, **Sarbogard**: Браун/Braun, **Segedin**: Папаи/Papai, **Somberek**: Краус/Krauss, Боровиц/Borovitz, **Somogyvara**: Адлер/Adler, **Szigetvár**: Вајнер/Weiner, Гутман/Guttmann, **Tolcva**: Шварц/Schwarz, Фридман/Friedman, **Vaskut**: Штајн/Stein.
- Пољска: **Bolechowo**: Маршал/Marschall, **Przedborzu**: Јакубовиц/Jakubowicz, **Sterzitzky**: Пачтингер/Pachtinger.
  - Румунија: **Alsoverzar**: Бергер/Berger, **Nadas**: Хајтлер/Heitler, **Oradea**: Дијамант/Diamant, **Salva**: Брехер/Brecher, **Siget Marmatsiej**: Шварц/Schwarz.
  - Русија: **Dovoranji**: Дрезлер/Drezler.
  - Словачка: **Hanušovce**: Хелтгот/Heltgott, **Holič**: Ландесман/Landesmann, **Kalnik**: Бирман/Bierman, **Nitra**: Винтер/Winter, **Novo mesto na Vagi**: Шенк/Schenk, Лацко/Latzko, Леви/Löwy, **Považska Bistrica**: Коп/Корп, **Silein kod Trenčina**: Штајнер/Steiner, **Stropkovo**: Розенберг/Rosenberg, **Topolčany**: Голдбергер/Goldberger, **Trenčín**: Циглер/Ziegler, Гросман/Grossmann, **Trstena**: Прајс/Preiss, **Veliki Horeš**: Кестенбаум/Kästenbaum.
  - Србија: **Апатин**: Хекш/Heksch, **Бач**: Клајн/Klein, Фишер/Fischer, Енгел/Engel, **Бачка Паланка**: Штајнер/Steiner, Шпиро/Spiro, Конрад/Konrad, Кон/Kohn, Хирт/Hürth, Хакер/Haker, Дојч/Deutsch, Фројнд/Freund, **Бачки Брег**: Винер/Wiener, Рот/Roth, **Бачки Моноштор**: Глид/Glied, **Бачки Брестовац**: Штајн/Stein, Фишер/Fischer, **Бачко Петрово Село**: Дојч/Deutsch, **Црвенка**: Голдшајн/Goldschein, **Чонопља**: Флајшер/Fleischer, **Чортановци**: Штајн/Stein, **Итебеј**: Клајн/Klein, **Кукујевци**: Розенберг/Rosenberg, **Кула**: Таглајхт/Tagleicht, **Маглић**: Штерн/Stern, **Мол**: Офнер/Ofner, **Моровић**: Розенберг/Rosenberg, **Нови Сад**: Шпицер/Spitzer, Лашкафелд/Laškafeld, Краус/Krauss, Гутман/Guttmann, **Обровац**: Херцог/Herzog, **Остојићево**: Плацнер/Platzner, **Пивнице**: Штерн/Stern, Рајнер/Reiner, **Плавна**: Вајс/Weiss, Штајн/Stein, **Ратково**: Бредер/Bröder, **Селенча**: Леблевиц/Löblovitz, **Сента**: Кон/Kohn, **Сивац**: Фишер/Fischer, **Сомбор**: Винклер/Winkler, Росендорн/Rosendm, Ритман/Richtman, **Srpska Crnja**: Шлезингер/Schlesinger, **Шид**: Кон/Kohn, **Вајска**: Келерт/Kellert, **Врбас**: Сингер/Singer, Попер/Popper, **Земун**: Херцл/Herzl, **Зрењанин**: Гутман/Guttmann.
  - Украјина: **Lviv**: Хамер/Hamer, **Syurte**: Клајн/Klein.

Порекло јеврејских породица у осталим местима Вуковарског рабината (држава: град порекла: презиме (место или места становања у рабинату)):

- Аустрија: **Eisenstadt**: Лазарус/Lazarus (Јармина, Бановци), **Kittsee-Gijeca**: Унгар/Ungar (Маркушица).
- Чешка: **Breznice**: Фирт/Fürth (Ловас)
- Хрватска: **Varaždin**: Аналсер/Anhalser (Пачетин), Малер/Mahler (Тординци), **Đurdanci kod Đakova**: Гринут/Grünhut (Пачетин), **Dalj**: Хан/Hahn (Вуковар, Богдановци, Комлетинци, Рајево Село), **Našice**: Херцог/Herzog (Товарник), **Пок**: Клајн/Klein (Чаковци), **Pleternica kod Požege**: Ланг/Lang (Габош), **Darda**: Ланг/Lang (Маркушица, Илача), Вајс/Weiss (Нуштар), **Osijek**: Ланг/Lang (Товарник), Сингер/Singer (Миклушевици).

- Мађарска: **Bonyhad**: Баум/Baum (Церић, Нуштар, Маринци, Борово), Фишер/Fischer (Острово, Антин, Тординци), Фишоф/Fischhof (Берак), Фриш/Frisch (Штитар), Грин/Grün (Ловас, Мохово, Илача), Клајн/Klein (Томпојевци), Штраус/Strauss (Нуштар, Тординци), Цвибак/Zwieback (Габош, Корођ), **Ваја**: Бергер/Berger (Трпиња), Франк/Frank (Товарник), Ледерер/Lederer (Вера), Вајнбергер/Weinberger (Габош), **Воќкинци**: Бергер/Berger (Борово, Антин), **Abraham kod Miskolca**: Браун/Braun (Чаковци), **Högyesza**: Цаковиц/Саковиц (Тординци), **Сеса**: Милер/Müller (Корођ), **Џатаља код Ваје**: Перлес/Perles (Трпиња), **Sigetvar**: Вакслер/Wachsler (Маркушица).
- Република Српска – Босна и Херцеговина: Брод: Нојман/Neuman (Антин).
- Румунија: **Salva**: Брекер/Brecher (Маркушица), **Tamasa**: Енгел/Engel (Нуштар, Стари Јанковци).
- Словачка: **Nitra**: Вајс/Weiss (Тординци), **Kalnik**: Бирман/Bierman (Опатовач).
- Србија: **Апатин**: Флеш/Flesch (Свињаревци, Слаковци), Хекш/Heksch (Чаковци, Миклушевици), **Бачка Паланка**: Хакер/Haker (Оролик, Ловас), Вајс/Weiss (Опатовач), **Бачки Брег**: Рот/Roth (Миклушевици), **Бачки Моноштор**: Глид/Glied (Острово), **Бечеј**: Полак/Pollak (Берак), **Ердевик**: Штајнер/Steiner (Миклушевици), **Каравуково**: Херцог/Herzog (Свињаревци, Јанковци), **Кула**: Кон/Kohn (Бершадин), **Лалић**: Вајс/Weiss (Миклушевици), **Мол**: Полачек/Polacsek (Свињаревци, Томпојевци), **Нови Сад**: Душински/Duschinsky (Маркушица), Вочтерлиц/Wachterlitz (Чаковци), **Обровац**: Херцог/Herzog (Јанковци, Маркушица), **Парабућ**: Голдштајн/Goldstein (Вера), Грин/Grün (Бановци), **Пивнице**: Штерн/Stern (Борово, Мирковци), **Плавна**: Штајн/Stein (Јанковци, Илача), **Савино Село**: Дојч/Deutsch (Берак), Фридман/Friedman (Сотин), **Селенча**: Моргенштерн/Morgenstern (Мохово), **Врбас**: Сингер/Singer (Свињаревци).

Порекло породица у Илочком рабинату. У самом Илоку као седишту рабината и месту са највише Јевреја у рабинату забележено је према матичним књигама укупно 98 породица од којих је порекло утврђено за само 46 и то:

- Чешка: **Verecky Nizni**: Вајс/Weiss.
- Хрватска: **Ђаковар**: Шпицштајн/Spitzstein, **Нашице**: Штерн/Stern, **Вуковар**: Фукс/Fuchs, Шмуцер/Schmutzer.
- Израел: **Jerusalem**: Лебл/Löbl.
- Мађарска: **Арагу**: Леринц/Lörinz, **Békéscsaba: Гланбер**/Glanber, **Beremend**: Ланг/Lang, **Bonyhad**: Дојч/Deutsch, Хан/Hahn, Хендлер/Händler, **Budapest**: Клајн/Klein, **Erdő**: Енгел/Engel, **Gyarmat**: Валес/Walles (Валис/Wallis), **Kötcse**: Хершкович/Heršković, **Nyírbátor: Голденберг**/Goldenberg, **Nyíregyháza**: Фрид/Fried, **Paks**: Штајнер/Steiner, **Pápa: Перл**/Perl, **Soltvadkert**: Вебер/Weber, **Paks**: Еренгрубер/Ehrengruber, **Tinnye**: Кнефлер/Knöpfler, **Tiszaföldvár: Леву**/Löwy.
- Пољска: **Glogowiec**: Силбер/Silber.
- Румунија: **Batiz**: Швимер/Schwimer, **Satu Mare**: Вајс/Weiss, Винтерниц/Winternitz.
- Словачка: **Dunajská Streda**: Штраус/Straus, **Komárno**: Рајнер/Reiner, **Košice**: Вајс/Weiss, **Jelka**: Штерн/Stern, **Piešťany: Вебер**/Weber, **Skalica**: Вортман/Wortman, **Šurany**: Еренфелд/Ehrenfeld, **Topolčany**: Шлезингер/Schlesinger.

- Србија: Ада: Франкл/Frankl, Бачинци: Ерендинер/Ehrendiener, Бачко Петрово Село: Адлер/Adler, Бачка Паланка: Хирт/Hirt, Чалма: Каф/Kaff, Кањижа: Менцер/Menczer, Мали Иђош: Штерн/Stern, Пивнице: Блам/Vlahm, Плавна: Вајс/Weiss, Сента: Хофман/Hoffman, Енгел/Engel, Леви/Löwy, Врбас: Сингер/Singer.
- Украјина: Ivano-Frankivsk/Stanislawow: Француз/Francoz, Lviv: Штарк/Stark, Mala Korana: Клајн/Klein, Mukačevo: Хершковић/Heršković.

У осталим местима Илочног рабината забележено је 210 породица од којих се само за 83 породице могло утврдити порекло. То су следеће породице (држава: град порекла: презиме):

- Чешка: Tachov: Штерн/Stern (Беочин)
- Хрватска: Бабина Греса: Бијелић/Bijelić (Ердевик), Чепин: Краус/Kraus (Бачинци), Нашице: Штерн/Stern (Шид), Сисак: Розенфелд/Rosenfeld (Шид), Вуковар: Фукс/Fuchs (Шид).
- Мађарска: Beled: Рајх/Reich (Бингула), Bodrog-Alsóbú: Розенберг/Rosenberg (Шид), Bonyhad: Хан/Hahn (Беркасово, Љуба, Моловин, Сот), Дојч/Deutsch (Черевих, Кукујевци, Љуба, Сусек, Свилош), Хендлер/Händler (Љуба, Моловин, Сот), Крицлер/Kritzler (Черевих, Сусек), Ландсингер/Landsinger (Баноштор), Лустиг/Lustig (Шид), Dunavarsány: Ледерер/Lederer (Беочин), Hőgyész: Милер/Müller (Черевих), Nyíregyháza: Фрид/Fried (Нештин), Pécsvárad: Бадер/Bader (Шид), Штајнер/Steiner (Шид), Vöckönd: Хан/Hahn (Беочин).
- Румунија: Theresiopolis: Клопер/Klopper (Чалма).
- Пољска: Ryglice: Мер/Mehr (Шид).
- Словачка: Nitra: Нојман/Neuman (Шид), Sered: Винтерштајн/Winterstein (Шид).
- Србија: Ада: Каф/Kaff (Адашевци), Хуберт/Hubert (Бингула, Ердевик, Манђелос, Шид), Апатин: Розенберг/Rosenberg (Ердевик), Бачинци: Розенберг/Rosenberg (Кукујевци, Морових, Шид), Бачка Паланка: Епштајн/Erstein (Бингула, Сот, Ердевик, Мохово, Шид, Визић), Кон/Kohn (Чалма, Ердевик), Хирт/Hirt (Ердевик), Хелцел/Hölzel (Шид), Леви/Löwy (Шид), Лустиг/Lustig (Ердевик), Нојман/Neuman (Вашица), Рајс/Reiss (Ердевик), Штајмниц/Steimnitz (Черевих), Штерн/Stern (Ердевик), Бачка Топола: Рајх/Reich (Шид), Бачки Брег: Лебл/Löbl (Илинци), Бачки Петровац: Ротмилер/Rothmiller (Бингула, Шид), Београд: Шротман/Schrottman (Шид), Црвенка: Лебл/Löbl (Шид), Чалма: Каф/Kaff (Ердевик), Розенберг/Rosenberg (Ердевик), Деспотово: Моргенштерн/Morgenstern (Кукујевци), Нови Сад: Леви/Löwy (Ердевик), Парабућ: Клајн/Klein (Шид), Пивнице: Шлезингер/Schlesinger (Шид), Плавна: Вајс/Weiss (Вашица), Рума: Шојер/Schauer (Вашица), Фишер/Fischer (Шид), Савино Село: Фишер/Fischer (Ердевик), Селенча: Моргенштерн/Morgenstern (Моловин, Шид), Сента: Леви/Löwy (Ердевик), Сивац: Грос/Gross (Кукујевци), Зрењанин: Клајн/Klein (Шид).
- Украјина: Ivano-Frankivsk/Stanislawow: Француз/Francoz (Шид), Szajkófalva: Голденберг/Goldenberg (Нештин).

Порекло породица у Земунском рабинату. Порекло се могло утврдити за 83 ашкенаске породице из Земуна:

- Аустрија: **Raab**: Рајхенфелд/Reichenfeld, **Wien**: Милер/Müller.
- Белорусија: **Volinci**: Вегнер/Wegner
- Босна и Херцеговина: **Сарајево**: Шротман/Schrotmann
- Чешка: **Uherský Brod**: биндер/Binder, Рајс/Reiss, **Lipe**: Биндер/Binder, Брудер/Bruder
- Хрватска: **Бјеловар**: Бек/Beck, **Дарувар**: Пик/Pick, Шварценберг/Schwarzenberg, **Ђаково**: Игњатић/Ignjatić, **Вуковар**: Филингер/Filinger, **Загреб**: Брил/Brüll.
- Грчка: **Janina**: Кон/Kohn
- Мађарска: **Budapest**: Броч/Bruch, Хелцер/Hölzer, Пете/Pető, Сингер/Singer, Вајнберг/Weinberg, **Dudar**: Шелниц/Schelnitz, **Kétegyháza**: Фекете/Fekete, **Nyíregyháza**: Вајнберг/Weinberg, **Pécs**: Голдштајн/Goldstein, **Szigetvar**: Шварц/Schwarz, **Sirok**: Ајслер/Eisler, **Sorok**: Енгелман/Engelman, **Szolnok**: Енгел/Engel, **Tata**: Мандл/Mandl, **Veszprém**: Фелбајер/Felbauer, **Vörös**: Ховалд/Hohvald.
- Немачка: **Germering**: Адлер/Adler, **Pforzheim**: Шорш/Šorš.
- Пољска: **Rycerka**: Натан/Nathan, **Rzeszów**: Доктор/Doktor.
- Румунија: **Almaş**: Семинц/Szemnitz, **Bucharest**: Мандел/Mandel, **Focşani**: Голдштајн/Goldstein, **Matra Sele**: Швицер/Schwitzer, **Sânnicolau Mare**: Дојч/Deutsch, **Timișoara**: Хиршл/Hirschl, Хениг/Hönig.
- Словачка: **Alsó-Sár**: Шнелер/Schneller, **Nitra**: Хелцер/Hölzer, **Trencsén**: Келерман/Kellerman.
- Србија: **Апатин**: Флеш/Flesch, **Бач**: Рубин/Rubin, **Бачка Топола**: Холер/Holler, **Бајша**: Бухлер/Buchler, **Банатска Топола**: Шлезингер/Schlesinger, **Бечеј**: Вајнберг/Weinberg, **Бегеч**: Мојсес/Moises, **Београд**: Анђело/Andelo, Бихали/Bihaly, **Богојево**: Краус/Краусс, **Чалма**: Брандајз/Brandeis, **Инђија**: Фишер/Fischer, **Крчедин**: Пискер/Pisker, **Кула**: Фројнд/Freund, Таглихт/Taglicht, **Купусина**: Дешма/Dešma, **Мокрин**: Бајер/Bauer, **Нови Сад**: Бихали/Bihaly, Бонди/Bondy, **Остојићево**: Рауман/Raumann, **Пивнице**: Фридман/Friedman, Пискер/Pisker, **Сента**: Розенфелд/Rosenfeld, **Сибач**: Леви/Löwy, **Сомбор**: Вајс/Weiss, **Србобран**: Фридман/Friedman, **Сремска Митровица**: Кон/Kohn, Песинг/Pesing, **Стари Бановци**: Флеш/Flesch, **Вршац**: Кронштајн/Kronstein, **Зрењанин**: Шпицер/Spitzer, Секељи/Szekely.
- Швајцарска: **Brait**: Розентал/Rosenthal
- Украјина: **Brody**: Розенфелд/Rosenfeld, **Chortkiv**: Брандајз/Brandeis, **Kolomyia**: Шпиндел/Spindel, **Lviv**: Фукс/Fuchs.

Тачно порекло сефардских породица у Земуну се могло утврдити само у 22 случаја, (држава: град порекла: презиме):

- Аустрија: **Mannersdorf**: Фарки/Farchy, **Wien**: Ешкенази/Eskenasy.
- Србија: **Београд**: Алкалај/Alkalay, Беви/Bevi, Ерза/Erza, Ешкенази/Eskenasy, Леви/Löwy, Пинту/Pintu, **Смедерево**: Анаф/Anaf, **Шабац**: Нахмиа/Nachmias.
- Босна и Херцеговина: **Завидовићи**: Рахјберг/Rajhberg.

- Бугарска: **Sofija**: Јакоб/Jakob, Челиби/Čelibi, **Vidin**: Леви/Löwy, **Lom Palanka**: Менахем/Menachem.
- Израел: **Jafa**: Бехерано/Becherano.
- Мађарска: **Budapest**: Хоровиц/Horowitz.
- Грчка: **Kastoria**: Ешкенази/Eskenasy, Захарија/Zacharija, **Solun**: Сасон/Sasson, Алкалај/Alkalay.
- Румунија: **București**: Зумбул/Sumbul.

Што се тиче осталих места у Земунском рабинату, готово све породице су биле ашкенаске, осим сефардске породице Казес која се из Београда доселила у Стару Пазову. Порекло се могло утврдити у следећим случајевима:

- Аустрија: **Krems**: Фридман/Friedman (Стара Пазова), **Wien**: Брандајз/Brandeis (Голубинци).
- Белорусија: **Vitebsk**: Борис/Boris (Нова Пазова)
- Чешка: **Polom**: Штајнхард/Steinhard
- Хрватска: **Петровци код Вировитице**: Лион/Lyon (Стара Пазова), **Вуковар**: Херцог/Herzog (Крчедин).
- Мађарска: **Ваја**: Рот/Roth (Бешка), **Baksa**: Самлаић/Samlaić (Тошин Бунар), *Balassagyarmat*: Нидерлендер/Niederländer (Стара Пазова), **Bátaszék**: Кон/Kohn (Стари Бановци), **Budapest**: Гутман/Gutman (Прогар), *Dombóvár*: Вајс/Weiss (Сурдук), **Kismarta**: Фајлбоген/Feilbogen (Петроварадин), *Makó*: Лустиг/Lustig (Стари Бановци), *Mohács*: Гербер/Gerber (Прогар), Милер/Müller (Прогар), *Tataháza*: Блајер/Bleier (Обреж).
- Немачка: *Blasewitz*: Штраус/Strauss (Обреж).
- Пољска: **Pakoslawice**: Вајнштајн/Weinstein (Сремска Каменица).
- Румунија: **Codlea**: Виг/Wieg (Нова Пазова).
- Словачка: **Borský Mikuláš**: Валдер/Walder (Крчедин), **Nyitra**: Махел/Mahel (Стара Пазова).
- Србија: **Бачка Паланка**: Бергер/Berger (Стара Пазова), Фројнд/Freund (Стара Пазова), Гербер/Gerber (Купиново), Кон/Kohn (Стара Пазова), Лајнер/Leiner (Стара Пазова), Мојзес/Moises (Нови Карловци), Пискер/Pisker (Стара Пазова), Шер/Scheer (Купиново), Штерн/Stern (Голубинци, Нова Пазова), **Баноштор**: Хиршенхаусер/Hirschenhauser (Голубинци), **Бановци**: Швицер/Schwitzer (Добановци), **Црвенка**: Ледерер/Lederer (Сурдук), **Чонопља**: Келер/Keller (Крчедин), Клајн/Klein (Стара Пазова), Шротман/Schrottman (Војка), Исак/Iszak (Војка), **Добановци**: Швицер/Schwitzer (Петровчић), **Ердевик**: Кон/Kohn (Стара Пазова), **Хртковци**: Блајер/Bleier (Стара Пазова), **Инђија**: Фишер/Fischer (Нова Пазова), Кенфелд/Chenfeld (Обреж), **Каравуково**: Орнштајн/Ornstein (Крчедин), **Ковиљ**: Штајниц/Steinitz (Стари Бановци, Стара Пазова), **Лалић**: Колб/Kolb (Голубинци), **Нови Бечеј**: Кастнер/Kastner (Стара Пазова), Адам/Adam (Стара Пазова), **Нови Сад**: Гринвалд/Grünwald (Стара Пазова), Леви/Löwy (Стара Пазова), Шлангер/Schlanger (Сурчин), **Нови Сланкамен**: Крисхабер/Krishaber (Нова Пазова), **Обреновац**: Коен/Koen (Прогар), **Пачир**: Брук/Bruck (Стара Пазова), **Пивнице**: Краус/Kraus (Војка), Клајн/

- Klein (Војка), Штајнер/Steiner (Пећинци), **Попинци**: Нојман/Neumann (Добановци), **Ратково**: Абрахам/Abraham (Стара Пазова), **Рума**: Швицер/Schwitzer (Угриновци), **Селенча**: Моргенштерн/Morgenstern (Карловчић), **Сента**: Полицер/Politzer (Стара Пазова), **Силбаш**: Бредер/Bröder (Деч), **Сремска Митровица**: Крицлер/Kritzler (Петроварадин), **Стапар**: Јолте/Jolte (Купиново), **Шимановци**: Самлаић/Samlaić (Карловчић), **Војка**: Клајн/Klein (Стара Пазова), **Врбас**: Краус/Kraus (Купиново), **Земун**: Хиршл/Hirschl (Стара Пазова), Херцл/Herzl (Стара Пазова), Хиршл/Hirschl (Војка), Мајер/Mayer (Стари Бановци), **Жабалъ**: Липковиц/Lipkowitz (Шимановци).
- Украјина: **Piski**: Хохштраус/Hochstrauss (Голубинци), **Rokosovo**: Шрајбер/Schreiber (Стара Пазова).

Порекло породица у Румском рабинату:

- Аустрија: **Wien**: Фишер/Fischer.
- Босна и Херцеговина: **Крека**: Моргенштерн/Morgenstern, **Сарајево**: Штајниц/Steinitz .
- Хрватска: **Пакрац**: Розенбаум/Rosenbaum, **Рожишће**: Јерерницкиј/Jerernickij, **Доњи Михољац**: Вајс/Weiss, **Ђаково**: Ауфербер/Auferber, **Дарда**: Кауфман/Kaufmann.
- Мађарска: **Ваја**: Рајхенберг/Reichenberg, Рот/Roth, **Bogodincz**: Крассо/Krasso, **Budy**: Браун/Braun, **Карувар**: Шлезингер/Schlesinger, **Kereszteny**: Штајнер/Steiner, **MágoCs**: Ледерер/Lederer, **Nagybecsko**: Апел/Apel, **Nemesbük**: **Рихтман**/Richtmann, **Ófalu**: Вајс/Weiss, **Sátoraljaújhely**: Полачек/Polaček, **Sikló**: Штајнер/Steiner, **Szekcsut**: Донат/Donat, **Téka**: Штелцер/Stelzer, **Tiszafüreda**: Ланг/Lang, **Samaš**: Унтербергер/Unterberger.
- Румунија: **Bogorfalva**: Дојч/Deutsch, **Jimbolia**: Полак/Pollak.
- Србија: **Бачка Паланка**: Милер/Müller, Хофман/Hoffmann, Дојч/Deutsch, **Бачки Брег**: Рот/Roth, **Бачки Брестовац**: Фишер/Fischer, **Бачко Градиште**: Фишер/Fischer, **Бановци**: Грин/Grün, **Бешка**: Рот/Roth, **Бечеј**: Шосбергер/Schossberger, **Бингула**: Рајх/Reich, **Боготинци**: Дојч/Deutsch, **Босут**: Кон/Kohn, **Црвенка**: Розенфелд/Rosenfeld, Дојч/Deutsch, **Чонопља**: Келер/Keller, Клајн/Klein, Шрајбер/Schreiber, **Деспотово**: Моргенштерн/Morgenstern, Клајн/Klein, **Инђија**: Хандлер/Handler, **Јарак**: Штајнер/Steiner, **Нови Карловци**: Вајс/Weis, **Нови Сад**: Дојч/Deutsch, Краус/Krauss, Хирш/Hirsch, Ернст/Ernst, Ајснер/Eisner, Хандлер/Handler, Милер/Müller, Хирш/Hirsch, **Обреж**: Фишл/Fischl, **Пећинци**: Штајнер/Steiner, **Пивнице**: Бредер/Bröder, **Савино Село**: Штајн/Stein, **Селенча**: Моргенштерн/Morgenstern, **Сибач**: Фишер/Fischer, **Сремска Митровица**: Фишер/Fischer, Розенбаум/Rosenbaum, Крицлер/Kritzler, **Стара Моравица**: Флеш/Flesch, **Темерин**: Хелер/Heller, **Товарник**: Полак/Pollak, **Вогањ**: Песинг/Pesing, Рајс/Reis, **Врдник**: Попер/Popper, **Земун**: Клофер/Klopfel, Максбергер/Maksberger, Ваксбергер/Wachsberger.
- Чешка: **Tábor**: Швелбл/Schwelbl.
- Словачка: **Cerna**: Шенфелд/Schänfeld, **Dubovica**: Вајс/Weiss, **Kotešová**: Фишер/Fischer.
- Украјина: **Brody**: Хершковић/Heršković.

Порекло јеврејских породица у осталим местима Румског рабината:

- Аустрија: **Wien**: Ванток/Wantoch (Инђија)
- Босна и Херцеговина: **Дрвар**: Лешник/Lešnik (Инђија).
- Хрватска: **Бошњак**: Дирнбах/Dirnbach (Инђија), **Осијек**: Грос/Gross (Инђија), **Вуковар**: Баум/Baum (Инђија).
- Мађарска: **Budapest**: Штајгер/Steiger (Инђија), Гутман/Guttmann (Прогар), **Keczel**: Розенфелд/Rosenfeld (Платичево), **Mezőtúr**: Браун/Braun (Врдник), **Nyiregyhaza**: Шпира/Spira (Инђија), **Pecsbanyatelep**: Фишл/Fischl (Инђија), **Sárbogárd**: Хенц/Hentz (Врдник), **Sepesofalu**: Холендер/Holländer (Инђија), **Szent Lőrincz**: Штерн/Stern (Инђија), **Tár**: Керпел/Kárpel (Инђија).
- Немачка: **Laun**: Кесер/Köser (Инђија).
- Пољска: **Jaroslaw**: Вајхтлбаум/Weichtlbaum (Putinci), **Klaj**: Силер/Siller (Инђија).
- Румунија: **Banloc**: Еренхалф/Ehrenhalf (Хртковци).
- Словачка: **Liptovský Mikuláš**: Фридлендер/Friedländer (Инђија), **Торола**: Флеш/Flesch (Хртковци).
- Србија: **Бачка Паланка**: Краус/Kraus (Јарак), Лустиг/Lustig (Инђија), **Београд**: Виг/Vig (Инђија), **Черевих**: Штајн/Stein (Хртковци), **Кисач**: Хенц/Hentz (Врдник), **Крушчић**: Хиршфелд/Hirschfeld (Инђија), **Куцура**: Граф/Graf (Марадик), **Нови Сад**: Кон/Kohn (Ириг), **Параге**: Рајх/Reich (Инђија), **Пивнице**: Фиред/Füred (Инђија), Пискер/Pisker (Марадик), **Плавна**: Мандл/Mandl (Ириг), **Селенча**: Штајн/Stein (Хртковци), **Стара Моравица**: Флеш/Flesch (Хртковци), **Темерин**: Хелер/Heller (Кленак), **Турија**: Голдман/Goldmann (Инђија), **Земун**: вигенфелд/Wiegenfeld (Инђија).
- **Украјина**: **Kremenchuk**: Лолвин/Lolwin (Инђија), **Jaroslaw**: Вајхтлбаум/Weichtlbaum (Путинци).

Порекло породица у Сремскомитровачком рабинату. Порекло јеврејских породица у Сремској Митровици:

- Хрватска: **Даљ**: Леви/Löwy, **Осијек**: Песинг/Pesing, **Шаренград**: Фишер/Fischer, **Вараждин**: Киршнер/Kirschner.
- Мађарска: **Boglár**: Ферстнер/Förstner, **Budapest**: Вилани/Vilany, **Mohács**: **Клајн**/Klein, **Szántó**: **Клајнвалд**/Kleinvald, **Siklós**: Нојман/Neuman.
- Пољска: **Żmigród**: **Реслер**/Rösler.
- Румунија/: **Bucureşti**: Вигенфелд/Wiegenfeld.
- Словачка: **Sobotište**: Херцлер/Herzler, Рајзман/Reismann.
- Србија: **Бачка Паланка**: Фројнд/Freund, Голдштајн/Goldstein, Грибер/Grüber, Милер/Müller, **Чонопља**: Исак/Iszak, Мандл/Mandl, **Добринци**: Грин/Grün, **Инђија**: Полак/Pollak, **Нови Сад**: Бухбиндер/Buchbinder, Филингер/Fillinger, Вигенфелд/Wiegenfeld, **Селенча**: Моргенштерн/Morgenstern, **Силбаш**: Фишер/Fischer, Сивац/Sivac: Вајс/Weiss, **Смедерево**: Циглер/Ziegler, **Шашинци**: Липковиц/Lipković, **Шуљам**: Швицер/Schwitzer, **Товаришево**: Шателес/Schateles, **Велики Радинци**: Липковиц/Lipković, **Зрењанин**: Кон/Kohn, Моган/Mogan, **Товаришево**: Шателес/Schateles.
- Украјина: **Velykyi Bereznyi**: Берман/Berman.

Што се тиче осталих места на простору рабината, порекло је утврђено само за следеће породице (држава: град порекла: презиме (место или места становања у рабинату)):

- Србија: **Бачки Моноштор**: Брик/Brück (Мартинци), **Бингула**: Нојман/Neumann (Лаћарак), **Пачир**: Браун/Braun (Строшинци), **Ратково**: Фирст/Fürst (Вишњићево), **Рума**: Швицер/Schwitzer (Лаћарак).
- Хрватска: **Ђурђанци**: Вакслер/Waxler (Мартинци), **Врановци**: Кон/Kohn (Лаћарак).

Оно што се одмах уочава на основу изнетог, јесте да су Јевреји у мањем или већем броју већ током XIX века били присутни у скоро свим местима у Срему. На основу матичних књига рођених, венчаних и умрлих свих јеврејских општина на територији Срема (осим Винковаца) пописано је укупно 1.338 породица од којих се тачно порекло могло утврдити за њих 720, односно у 54% случајева. Највећи проблем јавља се у вези са Сремскомитровачким рабинатом на којем је од убележених 129 породица порекло утврђено за тек 42 њих.

Рабинат	Број породица у рабинатима по пореклу по државама																
	Држава																
	Аустрија	Белоруђија	БиХ	Бугарска	Чешка	Грчка	Хрватска	Израел	Мађарска	Немачка	Пољска	Румунија	Русија	Словачка	Србија	Швајцарска	Украјина
Вуковар	4		1		6		35		88		3	8	1	17	83		2
Илок					2		9	1	42		2	4		10	59		5
Сремска Митровица							6		4		1	1		2	27		1
Рума	2		3				8		25	1	2	3		5	65		3
Земун	6	2	2	4	5	5	8	1	28	3	3	9		5	92	1	6

Као што је познато из досад публикованих радова, највећи део сремских Јевреја има „мађарско” порекло гледајући по границама садашњих држава. Највише породица је досељено из града Боњхад (31%), затим Будимпеште (6%) и Баје (5%), док сви остали градови ушествују са 2% или мање. Занимљиво да из Боњхада потиче чак 36 породица у Вуковарском и 19 у Илочком рабинату, док у преосталим рабинатима ни једна. То би могло да упућује на одржавање веза са завичајем и досељавање на основу родбинских и пријатељских веза. Мање од половине породица потиче из места са подручја данашње Србије и то првенствено Бачке. Међутим, да би слика о пореклу ових породица била

потпуна, морала би се урадити иста оваква анализа за сва места у Бачкој и другим подручјима Србије из којих су се Јевреји досељавали у Срем. У случају српских градова потпуни примат узима Бачка Паланка (подразумевајући раније Стару и Нову Паланку) са 15%. Највише породица из Бачке Паланке доселило се на подручје Илочког и Вуковарског рабината, што је и очекивано због непосредне близине. Релативно велик број породица се доселио и у Земунски рабинат, а ту, поред релативне близине, разлоге можемо тражити и у величини и значају земунске јеврејске заједнице која је била привлачна бачким Јеврејима, нарочито након присаједињења Срема краљевини Србији тј. СХС и у непосредној близини Београда. Из градова у Хрватској потиче 9% породица. Као и у случају Србије, тако би и овде требало урадити анализу у другим рабинатима, првенствено Осијек, како би се утврдило порекло породица пре досељења на хрватско подручје. Мањи проценат породица (7%) потиче са подручја Словачке а затим долазе Румунија са тек 3% и Чешка и Украјина са 2%.

Ова ситуација се односи на читав XIX и почетак XX века, када су биле и најинтензивније миграције. Случајеви где је писало уопштено „Угарска“ нису узимани у обзир будући да је простор некадашње Угарске заузимао неколико данашњих држава. Такође, није јасна ни ситуација у случају земунских сефардских породица, где стоји „турски поданик“, „бугарски поданик“ итд., јер не упућује на конкретно место или регију.

Разлози досељавања Јевреја на простор Срема примарно су економске природе, тј. у питању је трговина. Међутим, анализом књига венчаних и рођених, код више од половине брачних парова установљено је да је младожења након венчања напустио своје родно место или своје место становања и прешао да живи код супруге. У контексту XIX века, када су још биле на снази забране сталног насељавања, ова пракса би се могла оправдати разлогом и начином за лакше насељавање на простор Сремске жупаније. Али како је та пракса настављена и у другој половини XIX века и почетком XX века, поставља се питање да ли је она имала неку другу, социолошко-културну ноту. Због овакве ситуације, истраживачи порекла одређене јеврејске породице треба да узму у обзир да је место становања неке породице у ствари место рођења или становања супруге/мајке, а не оца породице. Као један од разлога би се могло навести очување јеврејског дома код оних породица које остану без мушких чланова. Међутим, веома честе су ситуације у којима се зет досељавао у кућу код супруге у којој су живела њена браћа. Можда је то устаљена пракса настала као последица закона тзв. *Familiengesetz* (који је важио све до закона о еманципацији) донетог 1726/1727, а према којем се само најстарији син из

јеврејске породице смео оженити у земљи у којој се родио и потом ту остати, док су се млађи синови који су желели основати породицу морали иселити.¹⁴

Закључак да је највећи део сремских Јевреја досељен са простора данашње Мађарске изведен је на основу 54% породица за које се могло утврдити порекло пре досељења на простор Срема. Будуће анализе порекла бачких Јевреја сигурно ће потврдити овакву слику, поготово што је бивша Бачка жупанија у свим погледима била много везанија за простор Мађарске него што је то била Сремска жупанија. Интензитет миграција смањιο се током првих деценија XX века и досељавање из удаљених крајева се свело на појединачне случајеве. Нови талас масивних миграција започео је са нацистичким прогонима Јевреја након 1933, када у ове крајеве долази већи број избеглица.

У свим срединама које су насељавали, Јевреји су били једни од носилаца економског и културног живота. Своје таленте, ставове и принципе доносили су из родних места и они су као друштвени утицаји препознати у нашој средини. Због тога је битно установити порекло тих породица и појединаца како би се утврдило и порекло утицаја у разним сегментима живота на територији Срема.

Radovan Sremac

ON THE ORIGIN OF THE JEWISH FAMILIES IN SYRMIA

SUMMARY

In the modern times Syrmian history, Jews settled rather early in the most significant commercial places. During the whole XIX century, they settled in almost all places in Syrmia with the exception of some monastery-surrounding settlements. The basic source for the research of Jewish families and their origin are the master files. According to these master files of the born, married and dead of all Jewish municipalities at the territory of Syrmia (except for Vinkovci town), there were

¹⁴ Тај закон је углавном био објављен за аустријске и чешко-моравске покрајине царства како би се „растеретиле“ од јеврејског становништва, а узроковао је сељење јеврејских младића из споменутих покрајина у Угарску и њене северозападне жупаније (Њитра, Пожун и Тренчин).

recorded 1338 families. The exact origin could be established for 720 or 54% of the cases. The largest part of the Syrmian Jews has the “Hungarian” origin, considering borders of modern states. They predominantly originate from Bonyhád (31%), then Budapest (6 %) and Baja (5%), while all the other cities participate with 2% or less. Slightly less than the half of the families originate from places from the territory of today’s Serbia, predominantly Bačka. In case of the Serbian towns, the absolute primacy belongs to Bačka Palanka (purporting earlier Stara and Nova Palanka) with 15%. There are 9% of families originating from Croatian towns. A slightly lesser percentage of families (7%) originate from the area of Slovakia and then from Romania with only 3% and the Czeck republic and the Ukraine with 2%. By establishing the origin of the Jews, as one of the socially most active and influential nation, we can determine the source of the impacts on the social processes at the territory of Syrmia.